

Hardlopen met mijn geest.

Wie ben ik? Wat doe ik?

Eerste druk, april 2012
© 2012 Henk bij de Weg

Foto's: Henk bij de Weg

ISBN: 978-90-484-2380-4
NUR: 730

Uitgever: Free Musketeers, Zoetermeer
www.freemusketeers.nl

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (I) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (II) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Henk bij de Weg

Hardlopen met mijn geest.

Wie ben ik? Wat doe ik?

INHOUDSOPGAVE

De lezer laten denken	9
BREIN EN GEEST	11
Internet en ons brein	11
Onze geest zit niet alleen in ons hoofd	12
Een label aan mijn geest	13
De glimlach op mijn gezicht	15
Hoe het is om een zombie te zijn	16
De zombie in me	17
Ik en mijn zombie	19
Wie stuurt het lichaam?	21
Ben ik voor mijn handelingen verantwoordelijk of is het mijn zombie (1)?	23
Ben ik voor mijn handelingen verantwoordelijk of is het mijn zombie (2)?	24
Hardlopen en mijn lichaam	26
Lichaamsschema	27
Lichaamskennis en propositionele kennis	29
Woorden en kennis	29
Hardlopen met mijn geest	31
Bijgelovig als een duif	32
De vloeiendheid van de werkelijkheid	33
De werkelijkheid hallucineren	35
Menselijke kaarten	36
Gevaarlijke gedachten	38
Schuldig aan wat je niet gedaan hebt	39
VRIJE WIL	42
De vrije wil in context	42
Wilsvrijheid	43
Vrijheid van handelen	44
Vrijheid en determinisme (1)	45
Vrijheid en determinisme (2)	46

Bepalen mijn hormonen mijn vrijheid?	47
Waarvoor stemmen we eigenlijk?	49
Ervaren van wietheid	51

PERSOON EN IDENTITEIT	54
Persoonlijke identiteit (1) tot en met (22)	54
(23) Ben ik verschillende personen?	60
(24) Zien mijn ogen of ziet mijn persoon?	62
(25) Worden we een beetje een varken?	63
(26) Persoonlijke identiteit en de ogen van de ander	65
(27) Persoonlijke identiteit en de ogen van Big Brother	67
(28) Big Brother en het panopticum van Bentham	68
(29) Persoonlijke identiteit in context	70
(30) Cultuur en onze persoon	71
(31) De groep waarbij je hoort	72

ETHIEK EN HANDELEN	75
Ethiek als neurowetenschap	75
Je schuldig voelen over wat je niet gedaan hebt	76
Doen en toelaten	77
Toelaten en verantwoordelijkheid	78
Prijs degene die het verdient	80
Of je verantwoordelijk bent hangt af van wat je doet	82
Objectieve en subjectieve verantwoordelijkheid	83
Verantwoordelijkheid en de niveaus van zin	84
Slechte handelingen, goede gevolgen	85
Verantwoordelijkheid en hoe we beschrijven wat we doen (1)	85
Verantwoordelijkheid en hoe we beschrijven wat we doen (2)	86
Verantwoordelijkheid voor wat je niet doet	88
De meetbaarheid van verantwoordelijkheid	89
Wat betekent het verantwoordelijk te zijn?	90
Geen verantwoordelijkheid voor wat je deed?	91
Goede en slechte handelingen (1)	93
Goede en slechte handelingen (2)	93
Goede en slechte handelingen (3)	94

‘Per ongeluk’ en ‘per vergissing’	96
Lof krijgen voor wat je doet	97
De betrekkelijkheid van een handeling	99
De ontwikkeling van de mens en het vermogen te handelen	101
Het vernietigen van handelingen	103
Verrichten en maken	105
Hoe lang duurt een handeling?	107
Vertrouwen	109

WAT ONS BEWEEGT	111
Sociale problemen zijn geen technische problemen	111
Onze toekomst maken we zelf	112
Onze technische grenzen zijn menselijk	113
Verantwoordelijkheid voor wat je overkomt	115
Arcadia	116
De duivel in onze geest	119
De held in onze geest	120
‘Wanneer je iemand tot moorden hebt aangezet, kun je hem niet als een machine uitzetten’	121
De banaliteit van banaliteit	123
Vrijheid van geweten	124
Lichaam en ziel in de tuin	126
Genieten van een fietstocht	127
Hardlopen als kunst en levenswijze	129
Tijd als afstand	130
Een paspoort voor de wereld	131
Kan men verlangen zonder te lijden?	132
‘Alleen wie kan zien kan ook dromen’	133
Enkele gedachten bij een citaat van Martha Nussbaum	135
Wat is er mis met de wetenschap?	137
Onze geest als emmer	138
Filosofische puzzels	140

AANGEHAALDE LITERATUUR	143
-------------------------------	-----

DE LEZER LATEN DENKEN

‘Men moet een onderwerp niet steeds zo uitpuittend behandelen dat er voor de lezer niets overblijft. Het gaat er niet om dat men de lezer laat lezen maar dat men deze laat denken.’

Charles de Secondat, Baron de Montesquieu, *Esprit des Lois* (*Over de geest der wetten*), Boek 14, hoofdstuk xx

Het bovenstaande citaat van Montesquieu (hier in mijn eigen vertaling) kwam ik toevallig tegen op de *Filosofiekalender* van 2010. Ik zocht het op in Montesquieu's werk om te zien in wat voor verband het staat. De schrijver vertelde er dat hij oorspronkelijk de bedoeling had gehad om voor alle bekende gematigde regeringsvormen te onderzoeken hoe de drie machten er verdeeld zijn en wat de relatie ervan is met de mate van vrijheid. Hij deed het echter toch niet, want hij wilde nog wat voor de lezer overlaten: je moet deze niet alleen aan het lezen zetten maar ook aan het denken.

Vanno Jobse, die op de *Filosofiekalender* het citaat van een toelichting voorzag, bracht het in verband met het verschil tussen een goed boek en zo maar een boek: sommige auteurs schrijven een boek waarin de hele hoofdlijn en alle gedachten volledig uitgesponnen worden. Zo'n boek lees je en dat is het dan. Een goed boek is ook volledig uitgewerkt en alles is ook weldoordacht maar toch wordt er niet alles in gezegd wat er over het hoofdthema te zeggen is en het geeft de lezer handvaten om verder te denken.

Wanneer ik voor mezelf naga hoe ik vroeger stukjes als deze schreef of hoe ik in mijn artikelen te werk ging, dan moet ik zeggen dat ik het type schrijver en denker was dat naar volledigheid streefde. Mijn houding was: wees zo compleet mogelijk. En wanneer ik zag dat er nog ergens in mijn gedachten een los draadje hing, dan probeerde ik dat vast te knopen. Ik moet zeggen dat anderen me hier ook toe aanzetten. Als ik bijvoorbeeld een artikel naar een tijdschrift had gestuurd dan kreeg ik gewoonlijk reacties als: ‘Hoe zit het hiermee?’ ‘Hoe zit het daarmee?’ ‘Dat is een zwak punt’. En zo meer, waarbij dan de hoofdlijn van mijn gedachten genegeerd werd. Uiteindelijk was ik het

zat. Heeft het eigenlijk wel zin om zo volledig mogelijk te zijn? Ik ontwikkelde dus mijn eigen stijl van schrijven. Ik maakte die lossier en liet de losse draadjes voor wat ze waren. Of ik liet met opzet gaten in mijn redeneringen gewoon open. Ik begon ook met een filosofische blog, wat bij uitstek een schrijfvorm is waarbij je je gedachten vrijelijk kunt laten lopen zonder dat je alles wat je zegt steeds moet onderbouwen. Het ging me er niet zo zeer om dat ik anderen op deze manier zelf kon laten denken, hoewel dat natuurlijk mooi zou zijn. Ik schreef deze blogs in de eerste plaats voor mezelf, vaak om een boek of artikel dat ik net gelezen had beter te verwerken. Wanneer ik nu later nog eens een oude blog doorlees, dan ontdek ik vaak fouten of onvolledige gedachten en dat is fijn.

Wat nu volgt is een selectie uit deze blogs, die ik trouwens vaak ook nog enigszins bewerkt heb en soms heb herschreven. Zoals gezegd, ze zijn niet volmaakt, maar hopelijk zetten ze de lezer soms wel aan het denken.